

Bu Camiye İbadete Açıldıktan Sonra Beş Sene Boyunca Hiç Kimse Uğramadı

– Sami Biber · 29 Mart 2025

BU CAMİYE, İBADETE AÇILDIKTAN SONRA BEŞ SENE BOYUNCA HİÇ KİMSE UĞRAMADI.

Mimar Sinan'ın şaheserlerinden biriydi.

Mübarek İstanbul'un en mübarek ilçelerinden biri olan Eyüpsultan İlçesinde, bugün Defterdar diye anılan semtteydi.

Sadece bir cami değil aynı zamanda medresesi de olan bir külliye idi.

Çok büyük bir aşkın izlerini de taşıyordu bu külliye ama?

Ama 1577 Yılında ibadete açılan bu cami beş sene boyunca cemaatsiz kaldı. Evet, Eyüpsultan ilçesindeki diğer camiler tıklım dolarken bahsini ettiğim camiye beş sene boyunca ya hiç bir Müslüman adım atmadı ya da çok çok az cemaati oldu.

Neden peki?

Neden sorusunun cevabını vermeden önce caminin adını söyleyelim:

Caminin adı Zal Mahmut Paşa Camii olarak bilinir. Ancak bu camiye Şah Sultan Camii de denir ki aslında Şah Sultan Camii denmesi daha doğru olur.

Peki Kimdir Şah Sultan? Kimdir Zal Mahmut Paşa.

Şah Sultan'dan başlayalım.

Şah Sultan, II. Selim İle Nurbanu Sultan'ın kızıdır. Asıl adı Esmadır ama herkes onu Şah Sultan olarak bilir.

Henüz 16 yaşındayken dedesi Kanunî Sultan Süleyman tarafından 1563 Yılında Çakırcıbaşı Hasan Ağa ile evlendirilmiş olsa da kocasını hiç sevmemiş ve Kanunî'nin ölümü üzerine derhal ondan boşanmıştır.

Boşanmasına boşanmıştır ama bu sefer de babası II. Selim tarafından Zal Mahmut Paşa ile evlendirilmiştir.

Aralarında 23 Yaş fark olsa da Şah Sultan, Zal Mahmut Paşa'yı, Zal Mahmut Paşa da Şah Sultan'ı büyük bir aşkla sevmiştir.

1572 Yılında Hacca da giden Şah Sultan, aynı yıl bugünkü Zal Mahmut Paşa Camii ve Külliyesinin olduğu yere bir cami ve külliye inşa ettirmek için kocası Mahmut Paşa'yı da ikna eder ve Mimar Sinan, her bakımdan bir sanat şaheseri olan bu eserin yapımına başlar. Cami yapımı için harcanacak paranın çoğunu Şah Sultan'ın kurduğu vakıflar karşılamaktadır.

Peki Zal Mahmut Paşa Kimdi?

Zal Mamut Paşa, Alman Tarihçi Babinger'e göre Alman, Türk Tarihçi Gelibolulu Âlî'ye göre Boşnak asıllıydı.

Saraya devşirme olarak alınan ve Kapıcıbaşı görevine getirilen Mahmut'a " Zal " lakabını bizzat Kanunî vermişti. Çünkü Mahmut aynı zamanda oldukça kuvvetli bir pehlivandı aynen Zaloğlu Rüstem gibi.

Zal Mahmut Paşa azmi, çalışkanlığı ve cesareti sayesinde Kanunî döneminde Avlonya, Hersek, Budin Beylerbeyliği görevinde bulunduktan sonra II. Selim, tahta geçer geçmez onu vezirlik makamına yükseltti zira Zal Mahmut Paşa'ya bir minnet borcu vardı.

Zal Mahmut Paşa Camiine beş sene boyunca cemaatin gitmemesinin sebebi de olan bu minnet borcu neydi peki?

Aslında çok acıklı bir hikayesi vardır bunun.

Aşağı yukarı herkes bilir Kanunî Sultan Süleyman'ın, Büyük oğlu Şehzade Mustafa'yı boğdurarak öldürttüğünü.

Şehzade Mustafa, Nahçıvan seferine giderken Konya'da konaklayan Kanuni'nin huzuruna çıkmak için onun çadırına girer ama ölüm emri çoktan verilmiştir ve çadırda yüzleri peçeli cellatlardan başka kimse yoktur.

Cellatlar Şehzade Mustafa devirip boynuna kement takmak için uğraşırlar ama Mustafa'nın olağanüstü direnişi karşısında bir şey yapamazlar. Cellatların zorda kaldığı bir anda kapıcı başı Zal Mahmut devreye girer. Onun da yardımı ile Şehzade Mustafa'yı yere yatırır ve Zal Mahmut bizzat kendi elleriyle boğar Şehzade Mustafa'yı.

Zal Mahmut Paşa, Şehzade Mustafa'yı öldürmeseydi belki de ileride Şehzade Mustafa, kardeşi Şehzade Selim'i öldürecekti. O sebeple kendisine tahtın yollarını açan Zal Mahmut Paşa'ya karşı bir minnet borcu vardı II. Selim'in

Evet, Zal Mahmut Paşa ve Esmâ Şah Sultan arasındaki büyük aşk demiştik. Ona da biraz dokunup kapatalım konuyu.

Zal Mahmut Paşa Camii 1577 Yılında - kimseler uğramasa da- ibadete açıldı ama aynı sene Zal Mahmut Paşa da henüz 31 yaşında olan Şah Sultan da aynı hastalığa yakalandılar (Büyük ihtimalle verem olabilir.) (1 No'lu fotoğraf Zal Mahmut Paşa Camii)

Türk halkı tarafından çok sevilen Şehzade Mustafa'nın öldürülmesi infiale sebep olsa da Padişah'tan kimse hesap soramaz tabii olarak. Halkın tüm öfkesi Şehzade Mustafa'yı öldüren Zal Mahmut'a yönelmişti. O sebeple de " Böyle bir katilin yaptırdığı camide namaz kılınmaz." Diyerek onun yaptırdığı camiye beş sene boyunca ayak basmadı halk. Beş sene sonra ise Şah Sultan'ın hatırına geldiler camiye.

1577 Senesinin Ekim ayı sonlarına doğru Şah Sultan'ın da Zal Mahmut Paşa'nın da hastalıkları hayli ilerledi. Öleceğine kesin gözüyle bakan Şah Sultan, Kocası Zal Mahmut Paşa'ya sarılıp helallik diledikten sonra şayet ondan önce ölürse cami külliyesi içinde her ikisi için yaptırdıkları türbeye defnetmesini vasiyet etti. Ancak Zal Mahmut Paşa 23 Ekim 1577'de vefat etti ve türbeye defnedildi; Şah Sultan ise on üç gün sonra 5 Kasım 1577'de vefat etti ve aynı türbeye defnedildi. [Bazı kaynaklar her ikinin de 1580 Yılında ve aynı gün vefat ettiklerini yazarlar. Ama bu doğru değildir.] (2 No'lu Fotoğraf Zal Mahmut Paşa ve Şah Sultan'ın türbesidir.

Ve bugün:

Bugün de maalesef Zal Mahmut Paşa Camii konumu sebebiyle çok da fazla cemaati olmayan bir camidir.